

Τὸ ἀπὸ τοῦ ὤμου μέχρι τοῦ καρποῦ τῆς χειρὸς διήκον
τμήμα τοῦ μανικίου. Ἀντίθ. *κατωμάνικο*.

ἀπανωμαξίλλαρο τό, Ἀθῆν. Θήρ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *μαξιλλάρι*.

1) Τὸ ἐπάνω προσκεφάλαιον Θήρ. Ἀντίθ. *κατωμαξίλλαρο*. 2) Τὸ κάλυμμα τοῦ προσκεφαλαίου Ἀθῆν.

ἀπανωμάσελλο τό, ἀμάρτ. *ἄπανωμάσελλο* Α.Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *μασέλλα*.

Ἡ ἄνω σιαγών: Τὸ *ἄπανωμάσελλο* τοῦ γαυδάρου μας εἶναι προσημένο.

ἀπανωμερξά ἡ, Πελοπν. (Ἀρκαδ.) — *Λεξ. Δημητρ.*
ἀπανωμερία Πελοπν. (Λακων.)

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *μερξά*.

1) Τὸ ὑψηλότερον ἢ ὀρεινότερον μέρος τόπου τινὸς
Πελοπν. (Λακων.): *Πῆγα 'ς τοῖς ἀπανωμερξῆς νὰ δῶ γιὰ τὰ
ζῶα μου*. 2) Ἐξέχουσα θέσις, πρωτοκαθεδρία Πελοπν.
(Ἀρκαδ.) — *Λεξ. Δημητρ.* 3) Ἐπιρρηματ., εἰς τὸ ἐπάνω
μέρος Πελοπν. (Ἀρκαδ.): *Πῆγαινε ἀπανωμερξά*.

ἀπανωμέρη τά, Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ πληθ. τοῦ οὐσ. *μέρος*.

Τὰ ὑψηλά, τὰ ὀρεινὰ μέρη: Ἄσμ.

*Ἄνοιξε, μάννα μ', ἄνοιξε νὰ σοῦ 'πῶ 'να χαδέρρι,
ποῦ τό 'φερε δ' ἀδέρφι μου ἀπὸ τ' ἀπανωμέρη*.

Ἡ λ. ὑπὸ τὸν τύπ. *Ἀπαναμέρη* καὶ ὡς τοπων. Κρήτ.
(Ἡράκλ.)

ἀπανωμερίτης ὁ, Κρήτ. Κύθηρ. Παξ. Πελοπν.
(Ἀρκαδ.) *ἄπανωμερίτης* Κρήτ. Νίσυρ. Παξ. Σύμ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *ἀπανωμερξά* ἢ *ἀπανωμέρη* καὶ τῆς
παραγωγικῆς καταλ. -ίτης.

1) Ὁ κατοικῶν εἰς τὸ ὑψηλότερον ἢ ὀρεινότερον μέρος
τόπου τινὸς ἐνθ' ἄν.: *Ἦρθαν οἱ ἀπανωμερίτες* Ἀρκαδ. Ἀντίθ.
κατωμερίτης. 2) Ἀλλοδαπός, ξένος, ἰδίᾳ ὁ ἐκ βορείων
μερῶν καταγόμενος Κρήτ. Σύμ.

ἀπανωμερούσις ὁ Χίος

Ἐκ τοῦ οὐσ. *ἀπανωμερξά* ἢ *ἀπανωμέρη* καὶ τῆς
παραγωγικῆς καταλ. -ούσις.

Ὁ κάτοικος τῆς βορείου Χίου. Συνών. *ἀπανωχωρούσις*.

ἀπανωμίγομο τό, Κύθηρ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *μιγόμεν*.

Τὸ φορτίον τὸ τιθέμενον ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ σάγματος
μεταξὺ τῶν ἐκατέρωθεν βαρῶν. Συνών. *ἀπανωγόμερο*.

ἀπανωμύλι τό, ἀμάρτ. *ἄπανωμύλι* Πελοπν. (Βούρ-
βουρ.) *ἄπανωμύλ'* Στερελλ. (Αἰτωλ. Καλοσκοπ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *μύλι*.

1) Αὐλακωτὸν ξύλον προσηρμοσμένον εἰς τὸ στόμιον
τοῦ δοχείου τοῦ ἀλέσματος, διὰ τοῦ ὁποίου καταρρέει
τοῦτο εἰς τὸν μύλον Στερελλ. (Αἰτωλ.) 2) Ξύλον κυκλο-
τερὲς προσηρμοσμένον εἰς τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν τῆς ἄνω
πέτρας τοῦ μύλου φέρον ἐγκοπὰς Πελοπν. (Βούρβουρ.)
Στερελλ. (Καλοσκοπ.) 3) Ἡ ἄνω πέτρα τοῦ μύλου
Στερελλ. (Αἰτωλ.) Συνών. ἰδ. ἐν λ. *ἀπανάρι* 1.

ἀπανωπαγίδα ἡ, ἀμάρτ. *ἀπανωπαῖδα* Ἀθῆν.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *παγίδα*.

Κατὰ πληθ., αἱ ἐνθεν κάκειθεν δύο ἀνώτεραι πλευраὶ
τοῦ σάγματος. Συνών. *ἀπανωψάθι*.

ἀπανωπέζουλλο τό, Πελοπν. (Καλάβρυτ.) *ἀπανου-
πέζουλλο* Ἡπ. (Ζαγόρ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *πεζούλλι*.

Ἐκ τῶν ἐπαλλήλων ἐπιπέδων εἰς τὰ ὅποια ἔχει διαί-
ρεθῇ ἀμπελῶν ἢ ἀγρὸς εὐρισκόμενος ἐπὶ ἐπικλινούσιν ἐδά-
φους τὸ κείμενον εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος ἐνθ' ἄν.: *'Σ' τ' ἀπα-
νουπέζουλλο φ' τέψαμαν τ' κίρασα Ζαγόρ*.

ἀπανώπετρα ἡ, Κρήτ. (Σέλιν. κ. ἀ.) Σέριφ. Σῦρ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *πέτρα*.

Ἡ ἄνω πέτρα τοῦ μύλου. Συνών. *ἀπανάρι* 1.

ἀπανωπέτσι τό, ἀμάρτ. *ἄπανωπέτσι* Σύμ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *πετσι*.

Ὁ ἄνω φλοιὸς τοῦ ἄρτου. Συνών. ἰδ. ἐν λ. *ἀπανω-
καύκαλο* 1.

ἀπανωπιθάκι τό, Κάρπ.

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. *ἀπανωπίθι*.

Μικρὸς πίθος: Αἰνιγμ.

*Ἐναν ἀπανωπιθάκι, | ἔχει δυὸ λογιῶ κρασάκι
(τὸ φόν).*

ἀπανωπίθι τό, Κάρπ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *πίθος*.

Πίθος μέγας: *Ἀνελιδιᾶ τ' ἀπανωπίθι* (ἀναδίδει ὑγρασίαν).

ἀπανωπίστι τό, ἀμάρτ. *ἄπανωπίστι* Ἀθ. *ἄπανω-
πίστ'* Μακεδ. (Χαλκιδ.) *ἄπανωπίστρι* Ἀθ. *ἄπανωπίστ'*
Μακεδ. (Χαλκιδ.).

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *πιστιά*. Ὁ τύπ.
ἄπανωπίστρι κατ' ἐπίδρασιν τοῦ οὐσ. *καπίστρι*.

Ἱμάς περιθέων τοὺς γλουτοὺς τοῦ ζῦφου ἀπὸ τῆς μιᾶς
πλευρᾶς τῆς *πιστιάς* εἰς τὴν ἑτέραν.

ἀπανωπλάκι τό, Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *πλάκα*.

Πλάξ κειμένη ἐπὶ ἄλλων πλακῶν: Ἄσμ.

*Κάνει τὸν ἄδην ἄλογο, τὴ δλάκα κάνει σέλλα,
τ' ἀπανωπλάκια τῷ δλακῷ σκάλες καὶ χαλινάρια*.

ἀπανωπόρτι τό, Ἀμοργ. Κρήτ. *ἄπανωπόρτι* Κρήτ.
ἄπανωπόρτ' Σάμ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *πόρτα*. Ἡ λ. καὶ
παρὰ Σομ.

Τμήμα τῆς θύρας πρὸς τὰ ἄνω ἀνοιγόμενον, ὅταν διὰ
ψῦχος ἢ ἄλλον λόγον δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μείνῃ ὅλη
ἡ θύρα ἀνοικτή. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. Νάξ. (Φιλότ.)

ἀπανωπροίκι τό, σύνθηθ. *ἀπανουπροῖκ'* Ἡπ. (Ζαγόρ.)
ἀπανωπροούκιν Χίος (Καρδάμ.) *ἀπανωπροούκι* Θήρ. Κρήτ.
Χίος *ἀπαν'προούτ'* Λέσβ. *ἀπανουπροουκί* Λέσβ. *ἄπανω-
προίκι* Α.Ρουμελ. (Σωζόπ.) Ἡπ. Κύθηρ. Πελοπν. (Βούρβουρ.
Γέρμ. Μάν. Οἰν.) Ρόδ. *ἄπανωπροῖτσι* Ἀθῆν. (παλαιότ.)
ἄπανωπροῖκι Θράκ. (Κομοτ.) *ἄπανωπροῖκ'* Ἡπ. (Ζαγόρ.)
Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *ἀπάνω* καὶ τοῦ οὐσ. *προῖκα* ἢ
προικιό.

1) Χρῆμα ἢ πρᾶγμα διδόμενον εἰς τὸν γαμβρὸν πέραν
τῆς συμπεφωνημένης προικός, ἐξώπροικον, παράφερον
σύνθηθ.: *Πῆρε προῖκα κι ἀπανωπροῖκι σύνθηθ.* Ἦρτεν ὁ χρό-
νος βίσεχτος κ' ἐφάγαν καὶ τὰ προουκιά καὶ τ' ἀπανωπροῖκια
Χίος *Ζήταῖ 'πανουπροῖκ'* οὐ γαμπρός, ἀλλὰ δὲν τὸδουκαν
Αἰτωλ. *Ἡ νύφ'* μας ἔφρι κι πουλλὰ *ἄπανωπροῖκια* Ζαγόρ.
|| Παροιμ. *Ὅσα σοῦ δώσῃ ὁ διάολος τὰ παίρνει ἀπανωπροῖκι*
(τὰ πονηρὰ κέρδη φέρουν ζημίαν, διότι ἀποδίδονται πολλα-
πλασίως) Κεφαλλ. *Ἡ γραῖ δὲ δό 'ρπιζε νὰ παδρευτῇ κι ἀπα-*

ἀπανωρούκια ἔγυρενε (ἐπὶ τοῦ πλεονέκτου τὸν ὅποιον καὶ χέρδος ἔτι ἀνέλιπτον δὲν εὐχαριστεῖ) Κρήτ. || Ἄσμι.

Χρόνους τῆς γράφουν τὰ προικιά, χρόνους τ' ἀπανωπροίκια πολλαχ.

Τρεῖς χρόνους γράφον δὲ προικιά καὶ δυὸ τ' ἀπανωπροίκια καὶ τὰ χωστὰ τοῦ μάννας τοῦ χρόνο καὶ πέδε μῆνες

(τὰ χωστὰ τοῦ μάννας τοῦ = ὅσα εἶχε κρύψει χάριν αὐτῆς ἢ μήτηρ τῆς) Κρήτ. 2) Μέρους κλήρου διδόμενον ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τοῦ νυμφευομένου υἱοῦ, τὸ ὅποιον κανονικῶς οὗτος θὰ ἐλάμβανε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς τοῦ Κύθηρ. 3) Ἡ διατετιμημένη πωλήσεως ἕνεκα προῖξ Κύθηρ. : Τὰ ὀρίζει ὁ ἀντρας τὰ χτήματα, γὰρ τοῦ τὰ καμὲ πανωπροίκι. 4) Ποσὸν διδόμενον εἰς τὸν γαμβρὸν ἕνεκα ἐλαττώματος τῆς νύμφης παρατηρηθέντος εὐθύς μετὰ τὸν γάμον Κεφαλλ. Πελοπν. (Λακεδ. Λάστ.)

5) Πληθ. συνεκδ., ξύλα ἢ ἄλλα βάρη τιθέμενα πρὸς τὸ ἕτερον μέρος τοῦ σάγματος τοῦ ἀπὸ τῆς μιᾶς μόνον πλευρᾶς φορτωμένου ζώου πρὸς ἰσορροπίαν Πελοπν. (Οἶν.)

ἀπανωραφή ἢ, ἀμάρτ. ἀπανουραφή Θράκ. (Ἀδρια-
νοῦπ. Αἰν.)

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. ραφή.

Ραφή γινομένη κατὰ τρόπον ὥστε τὸ νῆμα διερχό-
μενον πάντοτε διὰ τοῦ ὑποκειμένου ὑφάσματος καβαλλι-
κεύει τὴν ἐπιρραπτομένην ἄκραν τοῦ ἑτέρου ὑφάσματος.
Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀπανωκαβαλλίκι.

ἀπανώραχα ἐπιρρ. ἀμάρτ. ἴπανώραχα Στερελλ.
(Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἀπανώραχος ἢ κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ
ἐπιρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. ράχι.

Ἐπάνω εἰς τὴν ράχιν : Ἰπανώραχα εἶναι κακὸς οὗ ἔλατους.

ἀπανώρεμα ἐπιρρ. ἀμάρτ. ἴπανώριμα Στερελλ.
(Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. ρέμα.

Πέραν τῆς ἄνω ὀχθῆς ρεύματος : Ἐχον τοὺς χουράφ' μ' ἴπανώριμα. Συνών. ἀνώρεμα, ἀντίθ. κατώρεμα.

ἀπάνως ὁ, Ἡπ. Κέρκ. Κρήτ. ἀπάνους Κωνπλ. ἴπά-
νως Ἡπ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. ἀπάνω.

1) Ὁ κατοικῶν εἰς τὸ ἐπάνω πάτωμα Κέρκ. Κωνπλ. :
Ὁ ἀπάνως μοῦ τὸ εἶπε Κέρκ. 2) Ὡς ἐπὶ, ὁ ἄνω εὐρι-
στόμενος Ἡπ. Κρήτ. : Ὁ ἀπάνως κόσμος Κρήτ. Ὁ ἴπάνως
δρόμος Ἡπ. Ὡς τὸν ἀπάνων τὸν μαχαλᾶ αὐτόθ.

ἀπανωσάγονο τό, πολλαχ. ἀπανωσάγονο Κρήτ.
ἀπανουσάγονον πολλαχ. βορ. ἰδιωμ. ἀχπανουσάγονον Ἡπ.
(Χουλιαρ.) ἀπανωσάονο Θήρ. ἴπανωσάγονο Λεξ. Περιδ.
ἴπανωσάγονο Ἡπ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. σαγόνι.

Ἡ ἄνω σιαγὼν ἐνθ' ἄν. : Ἐπέσασί μου δυὸ ἀδόδια ἀπὸ
τ' ἀπανωσάγονο Κρήτ. Μὲ ποιεῖ τὸ ἴπανωσάγονό μου Ἡπ.

ἀπανωσάμαρα ἐπιρρ. πολλαχ. ἀπανουσάμαρα Ἡπ.
(Τζουμέρκ.) Θεσσ. ἀπανωσάμαρα Σκῦρ. ἴπανωσάμαρα
Εὐβ. (Αὐλωνάρ.) ἴπανωσάμαρα Πελοπν. (Γέρμ.) ἴπανου-
σάμαρα Εὐβ. (Ὁρ.) Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἀπανωσάμαρος ἢ κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ
ἐπιρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. σαμάρι, παρ' ὃ καὶ σομάρι.

Ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ σάγματος καὶ μεταξὺ τῶν ἑκα-
τέρωθι πλευρικῶν βαρῶν ἐνθ' ἄν. : Τὸ κοφίνι θὰ τὸ βάλοι
ἴπανωσάμαρα Γέρμ. Ἐπέσε κουκ'λλωμένες ἀπανωσάμαρα ἀνά-

μεσα ἔς τὰ δυὸ μ' γόμια (κουκ'λλωμένες = κουκουλλωμένος)
Σκῦρ. || Ἄσμι.

Εἶχε καὶ ἀπανωσάμαρα σαράντα κολοκύνθια

Ἡπ.

Νὰ βάλοι πέντι ἀπὸν μωρὰ καὶ πέντι ἀπὸν τὴν ἄλλη
καὶ πέντι ἀπανουσάμαρα νὰ γίνουν δικαπέντι

Τζουμέρκ. Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀπανωγόμαρα.

ἀπανωσάμαρο τό, ἀμάρτ. ἴπανουσάμαρον Θεσσ.
(Ζαγορ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. σαμάρι.

Πρόσθετον φορτίον τὸ ὅποιον τίθεται ἐπὶ τῆς ράχεως
τοῦ σάγματος μεταξὺ τῶν ἑκατέρωθεν πλευρικῶν βαρῶν.
Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀπανωγόμαρο.

ἀπανωσανίδα ἢ, Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. σανίδα.

Ἡ ἐπάνω παράλληλος σανὶς τοῦ πιεστηρίου τοῦ ἐλαιω-
τριβείου.

ἀπανωσάρκι τό, ἀμάρτ. ἴπανουσάρκ' Θεσσ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. σάρκα.

Εἶδος ἐπενδύτου : Βάλι τοὺς πανουσάρκ' σ' νὰ μὴν κρυώης.

*ἀπάνωσε ἐπιρρ. ἀπανοῦσε Τσακων. ἀπανοῦσι Ἄνδρ.
ἀπανοῦσ' Ἄνδρ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ ἀρχ. ἐπιρρηματικοῦ
προσχηματισμοῦ -σε.

1) Πρὸς τὰ ἐπάνω, παρακελευσματικὸν κυρίως πρὸς
τοὺς ὄνους καὶ ἡμιόνους Ἄνδρ. 2) Ἄνωθι, ἐπάνω
Τσακων. : Ἐγράβα ἀπανοῦσε τ' ὄνονμά μιν (ἔγραψα ἐπάνω
τὸ ὄνομά μου). Ἀπανοῦσε τοὺς τζεράμους (ἐπάνω εἰς τὰ
κεραμίδια). || Αἰνιγμ. Ἀπανοῦσε ἀπὸ τὰ τζέα μιν νία καρδάρα
ἔρ' κρεμαστὰ (ἐπάνω ἀπὸ τὸ σπίτι μου μία καρδάρα εἶναι
κρεμασμένη. Ἡ σελήνη).

ἀπανωσέντονο τό, σύννηθ. ἀπανωσέντονο Θήρ. Κρήτ.
ἴπανωσέντονο Λεξ. Περιδ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. σεντόνι.

Ἡ σινδόνη διὰ τῆς ὁποίας καλύπτεται ὁ κατακλινό-
μενος. Ἀντίθ. κατωσέντονο.

ἀπανωσιὰ ἢ, ἐπανωσὰ Θήρ. ἀπανωσιὰ ΓΨυχάρ.
Ταξιδ. 12 ΚΠΑρορ. Ἀπὸ τῆ ζωῆ τοῦ δειλ. 71 — Λεξ.
Βλαστ. Πρω. Δημητρ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. ἀπάνω καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ.
-σιὰ.

Τὸ ἐπάνω μέρος, ἢ ἐπιφάνεια ἐνθ' ἄν. : Ὅταν τὰ φέρης
ἔς τὴν ἀπανωσιὰ τοῦ νεροῦ σκάνουνε ἀμέσως (ἐνν. τὰ ψάρια)
ΓΨυχάρ. ἐνθ' ἄν. Νερὰ ἀκούνητα δίχως τὴν παραμικρὴ
ζαρωματιὰ ἔς τὴν ἀπανωσιὰ τοὺς ΚΠΑρορ. ἐνθ' ἄν.

ἀπανωσκάρμι τό, ἀμάρτ. ἴπανωσκάρμι Κάρκ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. σκάρμι.

Τὸ ἐξέχον ἄνω ἄκρον τοῦ σκαρμού τῆς λέμβου.

ἀπανωσκέπασμα τό, Πελοπν. (Γορτυν. Καλάβρυτ.
κ. ἀ.) ἴπανωσκέπασμα Μακεδ. (Σιάτ.) Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. ἀπάνω καὶ τοῦ οὐσ. σκέπασμα.

1) Κάλυμμα τῆς κλίνης ἐνθ' ἄν. : Ἄσμι.

Σιτῶμα ἔχοντε τὴ μαύρη γῆς, προσκέφαλο μὲ πέτρα
καὶ γι' ἀπανωσκέπασματα τοὺς πάγους καὶ τὰ χιόνια
Γορτυν.

Φκειάνον σιτῶνι ποὺ φλουρί, λαμπάδα ποὺ ἀσήμι
καὶ αὐτὸ τοῦ ἴπανωσκέπασμα ὅλον μαργαριτάρι

Σιάτ. Συνών. σκέπασμα. 2) Τὸ πρόσθετον κάλυμμα
τῆς κλίνης Στερελλ. (Αἰτωλ.) : Πᾶρι καὶ ἴπανωσκέπασμα νὰ
μὴν κρυώης.

